

Nieuwsbrief

Project arbeidsdermatosen surveillance

#2 september 2007

Inleiding

Voor u ligt de nieuwsbrief van het ADS project in een nieuw jasje. We hopen dat de nieuwe vormgeving de inhoud ten goede komt en dat de leesbaarheid van deze nieuwsbrief hiermee wordt vergroot.

Zoals vanouds geven we een overzicht van de meldingen die in 2006 zijn binnengekomen, met daarbij de meest frequent gemelde beroepen, sectoren en agentia, en een overzicht van uw eigen meldgegevens in de eerste helft van 2007. Er wordt een bijzondere casus besproken over een allergie voor goud. Bij het nieuws van het NECOD/ NCvB wordt het een en ander uitgelegd omtrent de logistieke verandering die per 2008 ingevoerd zal worden. En tot slot treft u in de agenda interessante bijeenkomsten aan op het gebied van de arbeidsdermatologie in de ruimste zin van het woord.

In dit nummer

ADS Symposium p.2

Overzicht meldingsgegevens p.3

Aantal geretourneerde kaarten en meldingen

Diagnosen van de meldingen

Sector en beroep van meldingen

contacteczeem

Agentia contacteczeem

Huidinfecties

Uw meldingen teruggekoppeld p.8

Casus allergie voor goud p.8

Nieuws NECOD/ NCvB p.10

Agenda p.11

Contactgegevens

Prof. Dr. D.P. Bruynzeel (NECOD)

020-4440145 fax: 020-4440148

dp.bruynzeel@vumc.nl

Prof Dr. P.J. Coenraads (NECOD)

050-3612896/8000 fax: 050-3612624

p.j.coenraads@med.rug.nl

Drs. J.G. Bakker (NCvB)

020-56663708/5387 fax: 020-5669288

jan.g.bakker@amc.uva.nl

Drs. M.M. van Beurden (NCvB)

020-56663703/5387 fax: 020-5669288

m.m.vanbeurden@amc.uva.nl

ADS Symposium 9 oktober

Het jaarlijkse ADS symposium staat er weer aan te komen volgende maand. Wederom vindt het plaats in Utrecht (Hoog Brabant) en wel op 9 oktober aanstaande. U heeft hiervoor inmiddels de uitnodiging ontvangen. Ter herinnering hieronder nogmaals het programma van die avond. Indien u zich nog wilt aanmelden kunt u een e-mail sturen naar m.m.vanbeurden@amc.uva.nl. We hopen van harte u daar te mogen begroeten.

Programma

Vanaf 17u	Ontvangst en broodjesmaaltijd
18.00 u	ADS project: nieuws en ontwikkelingen <i>P.J. Coenraads</i>
18.15 u	ADS project: resultaten 2006-2007 <i>Jan Bakker</i>
18.30 u	Is vitiligo een arbeidsgelateerd probleem? <i>Mw. dr. L. Nieuweboer-Krobotova, dermatoloog, Stichting Nederlands Instituut voor Pigmentstoornissen (SNIP)</i>
18.45 u	Dermatologische problematiek in de intensieve veehouderij <i>dr. B.A. Jagtman, dermatoloog, VieCurie Medisch Centrum (Venlo)</i>
19.25 u	Koffie
19.35 u	The factory visit & prevention of dermatitis <i>C.L. Packham, EnviroDerm Services, United Kingdom</i>
20.30 u	Sluiting

Mw. dr. L. Nieuweboer-Krobotova is dermatoloog en hoofd Polikliniek van de Stichting Nederlands Instituut voor Pigmentstoornissen (SNIP) in Amsterdam.

Dr. B.A. Jagtman is dermatoloog en heeft al jaren grote belangstelling voor arbeidsdermatologie; hij is verbonden aan het VieCurie Medisch Centrum in Venlo.

C.L. Packham is dermatological engineer en verbonden aan EnviroDerm Services te Evesham, England. Hij is expert op het gebied van werkplekonderzoek en preventie.

Overzicht van de meldingsgegevens

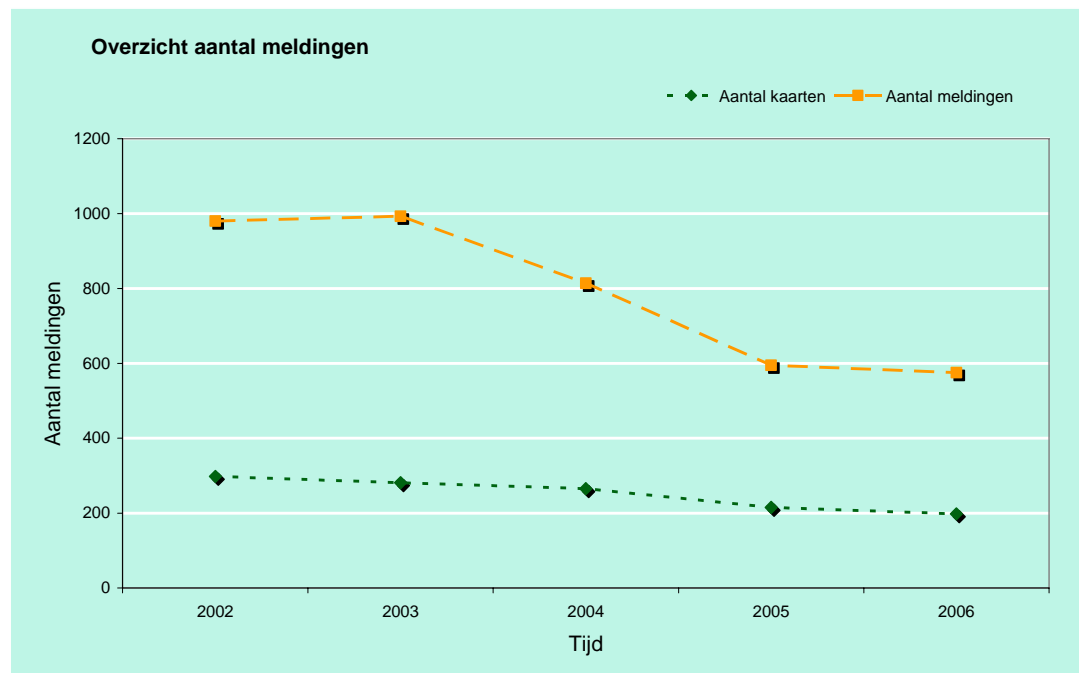
Aantal geretourneerde kaarten en meldingen

In tabel 1 staat een overzicht van de meldingskaarten en meldingen die in 2006 zijn ontvangen. In totaal zijn er in 2006 575 meldingen verricht. Dit is iets lager dan in 2005, toen er 593 meldingen binnenkwamen (zie figuur 1). Het eerste kwartaal leverde de meeste meldingskaarten en meldingen op, waarna het aantal in de kwartalen daarna flink zakte. Gemiddeld stonden er per meldingskaart bijna 3 meldingen op.

Kaarten en meldingen	1 ^e kw	2 ^e kw	3 ^e kw	4 ^e kw	Totaal 2006
Aantal kaarten retour	59	51	43	45	198
% kaarten retour	93,7	81,0	68,3	71,4	78,6
Aantal meldingen	191	134	129	121	575
Aantal meldingen per kaart	3,2	2,6	3,0	2,7	2,9

Tabel 1 Geretourneerde kaarten en meldingen per kwartaal in 2006

In onderstaande figuur (figuur 1) worden het aantal meldingen en het aantal meldingskaarten per jaar weergegeven. We zien een stabilisatie van het aantal meldingen ten opzichte van 2005, na een flinke daling in de twee voorafgaande jaren. Voor de meldingskaarten die we ontvangen geldt een continue lichte daling die zich vanaf 2002 geeft ingezet.

Figuur 1 Het aantal geretourneerde kaarten en meldingen per jaar van 2002 t/m 2006

Diagnose van de meldingen

In het overzicht met de diagnoses die gemeld zijn in de afgelopen jaren zijn eigenlijk geen verrassingen te zien. Contacteczeem blijft veruit de meest gemelde aandoening (80%) op ruime afstand gevolgd door de neoplasmata (9%).

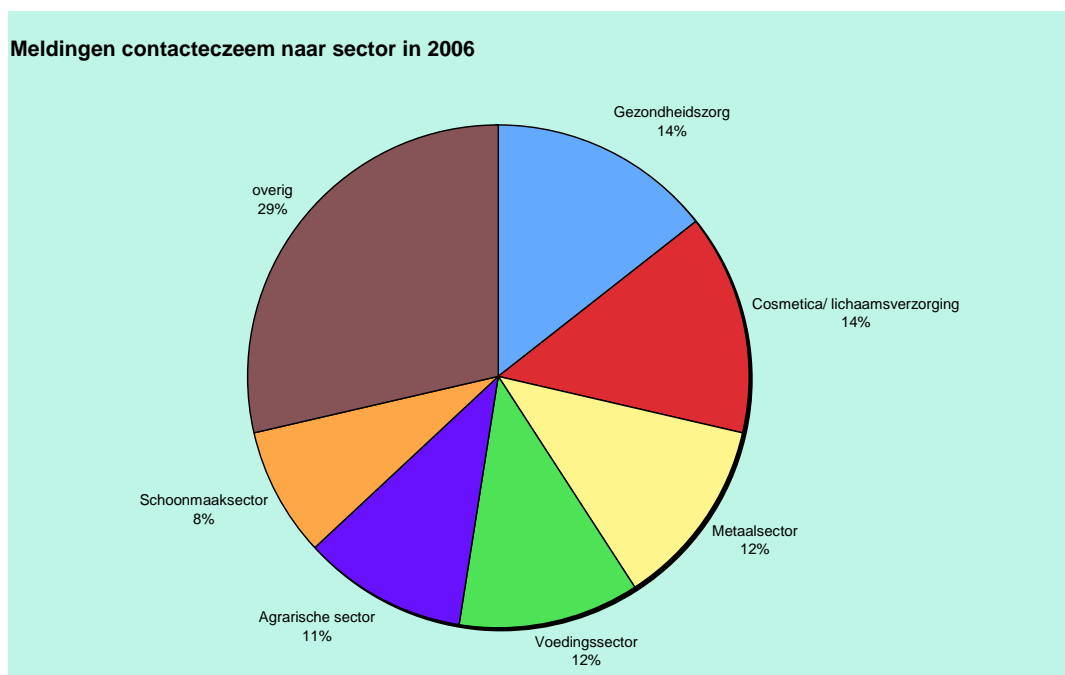
Als we kijken naar de meldingen die in 2006 zijn binnengekomen dan zien we relatief veel infecties in vergelijking met de jaren ervoor. Deze worden verderop in deze nieuwsbrief nog uitgebreider belicht. Ook het aantal neoplasmata is toegenomen ten opzichte van 2004 en 2005. De meerderheid van de neoplasmata wordt gevormd door keratosis, welke in 2006 stabiel is gebleven in vergelijking met de voorgaande twee jaar. De grote toename van de neoplasmata is vooral het gevolg van een forse stijging van het aantal basaalcel carcinomen (23 ten opzichte van 9 respectievelijk 7 in 2004 en 2005). Deze zijn overigens afkomstig van zeven meldende dermatologen.

1 ^e oorzakelijke agens	2002	2003	2004	2005	2006	Totaal	%
Contacteczeem	786	803	652	478	444	3163	80,0
Neoplasmata	83	108	52	38	61	342	8,6
Contact urticaria	22	11	14	14	14	75	1,9
Infecties	13	12	9	3	15	52	1,3
Mechanisch trauma	8	11	6	7	4	36	0,9
Nagels	10	3	12	3	5	33	0,8
Folliculitis/acne	4	4	8	4	3	23	0,6
Overige dermatosen	54	41	61	46	29	231	5,9
Totaal	980	993	814	593	575	3955	100,0

Tabel 2 Hoofddiagnosen van de meldingen in de periode 2002 t/m 2006 en het totaal in deze periode

Sector en beroep van meldingen contacteczeem

Eigenlijk zijn er in 2006 ook weinig verrassingen ten opzichte van de voorafgaande jaren als het gaat om de sectorverdeling van de meldingen van contacteczeem (figuur 2). De gezondheidszorg, metaalsector, cosmetica/ lichaamsverzorging (voor het merendeel kappers, exclusief de consulten van de kapperspoli in Arnhem) en de voedingssector blijven steevast in de top-4 zitten. In 2006 gevolgd door de agrarische sector en de schoonmaaksector. Zij vormen samen ruim 70%.

Figuur 2 Verdeling van de contacteczeem meldingen over de sectoren in 2006

Als we naar de beroepen binnen de voedingssector kijken die in 2006 het meeste zijn gemeld dan zien we dat de horeca-medewerker en de kok het meest frequent zijn gemeld, gevolgd door de catering/ snackbar medewerker en de bakker. Hierin zijn geen grote verschillen te zien met de afgelopen jaren.

Beroep binnen voedingssector	2006	%
Horeca medewerker	17	32,7
Kok	16	30,8
Catering/snackbar mdw.	7	13,5
Bakker	5	9,6
Voedingsassistent/ mdw. voedingsind.	2	3,8
Slager/ slachter	3	5,8
Afwasser/ hulp keuken	1	1,9
Vishandelaar/ visboer	1	1,9
Totaal	52	100

Tabel 3 Meest gemelde beroepen binnen de voedingssector van contacteczeem meldingen in 2006

Agentia bij meldingen contacteczeem

Nat werk vormt elk jaar de meest gemelde agens bij contacteczeem. Eén derde van de meldingen worden op de eerste plaats veroorzaakt door nat werk. Zepen en detergentia zijn in 2006 weinig als oorzaak vermeld ten opzichte van andere jaren en ook nikkel wordt in vergelijking met 2002-2004 zelden als oorzaak genoemd. Natuurlijk rubber latex (met type 1 reacties) komt in deze lijst niet meer voor. Er zijn met name in 2005 en 2006 weinig meldingen geregistreerd die deze oorzaak aangaven (respectievelijk 1 en 5 meldingen). Meldingen die betrekking hebben op een type 4 reactie tegen rubber (meestal rubberhulpstoffen in handschoenen) komen onverminderd voor.

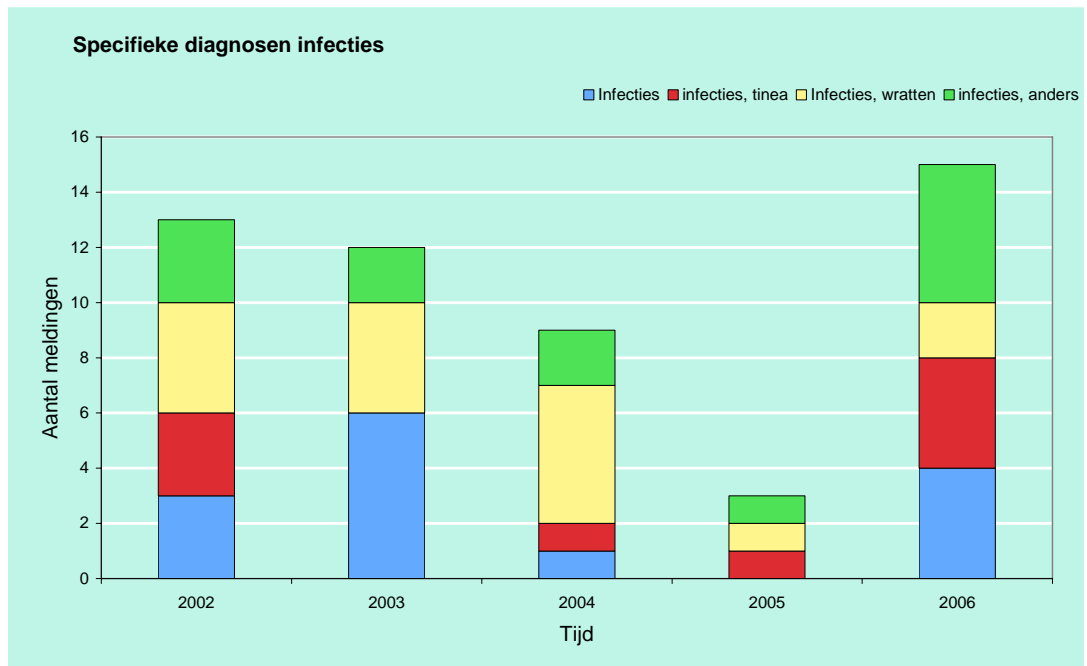
1e oorzakelijke agens	2002	2003	2004	2005	2006	Totaal	%
Nat werk	266	269	183	154	161	1033	31,8
Overige irriterende stoffen	60	88	78	70	56	352	12,4
Frictie/ mechanisch trauma	23	33	39	23	25	143	5,2
Kapperproducten	34	29	23	14	15	115	4,0
Rubber chemicaliën en -materialen	27	24	22	21	17	111	3,5
Conserveermiddelen	16	25	39	17	13	110	3,2
Zepen en detergentia	20	29	27	16	9	101	2,9
Planten	30	23	17	10	16	96	2,8
Nikkel	20	31	18	8	4	81	2,7
Acrylaten	21	15	7	16	9	68	2,1
Montage olie, metaalbewerkingsvloeistoffen	17	13	15	10	11	66	2,1
Parfums, geuren	16	14	17	6	7	60	2,0

Tabel 4 Meest voorkomende oorzaken bij contacteczeem in 2002 t/m 2006

Huidinfecties

Zoals uit het overzicht op pagina 4 te zien was, zijn er in 2006 relatief veel meldingen gedaan van huidinfecties. Hieronder gaan we nader in op deze huidinfecties.

In figuur 3 is duidelijk te zien dat na een daling tussen 2002 en 2005, er een duidelijke stijging plaatsvindt in 2006. Het gaat om verschillende soorten infecties (tinea, wratten, anders) die wisselend voorkomen per jaar. In 2006 zien we relatief veel tinea infecties en weinig wratten.

Figuur 3 Specifieke diagnoses van meldingen huidinfecties in periode 2002 t/m 2006

Hieronder staat een overzicht van de beroepen die bij de meldingen van huidinfecties werden vermeld. Het is een uiteenlopende groep die voornamelijk afkomstig is uit de agrarische sector, de voedingssector en de metaalsector.

Beroep	2006
Verkoper	2
(Pluim) veehouder	2
Kweker planten/bollen	1
Verzorger dieren/ fokker	1
Docent/ onderwijzer	1
Horeca medewerker	1
Monteur (auto/ lift)	1
Metaalarbeider/metaalbewerker	1
Electro technisch medewerker	1
Papiermaker/ -verwerker/ boekbinder	1
Vishandelaar/ visboer	1
Keuken/koeling medewerker	1
Bioloog	1
Totaal	15

Tabel 5 Beroepen van meldingen van huidinfecties in 2006

Uw eigen meldingsgegevens teruggekoppeld

Hieronder vindt u weer een overzicht van uw eigen meldingen in de eerste helft van het jaar 2007 (die bij het NCvB waren op 13 september). In tabel 7 wordt per kwartaal een overzicht gegeven van de hoeveelheid kaarten en meldingen die van u zijn binnengekomen. De andere tabel geeft de hoeveelheid meldingen per diagnose weer.

VOORBEELD VAN TABELLEN PER MELDER (ZONDER GETALLEN)

Meldingskaarten	1e kwartaal	2e kwartaal	Totaal 2007
Aantal kaarten geretourneerd			
Aantal meldingen			

Tabel 6 Overzicht binnengekomen kaarten en aantal meldingen 2007

Diagnose	1e kwartaal	2e kwartaal	Totaal 2007
Contacteczeem			
Infecties (Tinea, Wratten en anders) etc			
Overige dermatosen			

Tabel 7 Hoofddiagnosen van uw meldingen in 2007

Casus Allergie voor goud

Inleiding

Tot een paar jaar geleden werd contactallergie voor metallisch goud en goudzouten als een zeldzaamheid beschouwd, maar sindsdien zijn meerdere publicaties verschenen over een hoge frequentie van contactallergie bij eczeempatiënten die getest werden met natriumgoudthiosulfaat ($\text{Na}_3\text{Au}(\text{S}_2\text{O}_3)$). Positieve reacties worden gezien in 5-10% van geteste patiënten (Ekvist et al, 2007). Allergie voor goud zou meer bij vrouwen voorkomen, mogelijk door meer contact met juwelen. Een allergie voor goud zou geïnduceerd kunnen worden door piercing en zou correleren met het gebruik in tandheelkundige materialen. Een relatie met goud in coronaire vaatstents kon recent niet worden aangetoond (Ekvist et al, 2007). Reacties op goud kunnen samengaan met contactallergische reacties voor andere metalen als kwik, nikkel en palladium (Koch en Bahmer, 1995).

Goud wordt op grote schaal toegepast (Isaksson en Bruze, 2000):

- Juwelen : als legering of verguldsel.
- Bladgoud
- Tandheelkunde: legeringen met zilver, koper, palladium en zink.
- Porceleindecoraties met goudhydroxide, goudoxide, natrium- en kaliumgoudtrichloride.
- Fotografische toepassingen.

- Vergulding via electrolyse in neutrale, alkalische en zure cyanide baden met gebruikmaking van kaliumdicyanooraat, natriumgoudsulfide en goudchloride (beide laatste alleen in cyanide-vrije baden).
- Als medicatie bij reumatoïde aandoeningen.
- In vaatstents en Hulka clips voor ligatie van de tuba Fallopii.
- In alcoholische dranken (likeur).
- Als metallisch goud in mascara, lippenstift en oogschaduw.

Casus

Een 32-jarige galvaniseur werd door de bedrijfsarts verwezen naar de polikliniek dermatologisch met klachten van eczeem op buik en beide onderarmen. Op zijn werk vernikkelt en vergult hij voorwerpen door deze onder te dompelen in baden, waar o.a. door electrolyse het ene metaal op het andere wordt aangebracht.

Zes jaar geleden werd bij hetzelfde bedrijf contactallergie voor nikkel gevonden, ontstaan door vloeistof maar ook aërogeen contact, nadien niet meer. Er vinden een twintigtal processen plaats op het gebied van metaalveredeling op galvanische, chemische en mechanische wijze. In de productiehal zijn verschillende "straten" waar baden staan met vloeistoffen die worden verwarmd tot ongeveer 90°C. Er wordt afgezogen, maar ontsnapping van damp vindt plaats bij het openen van het deksel van een bad. De contacttijd met de inhoud van de baden wordt sterk gereduceerd door onmiddellijke onderdompeling van de handen, al dan niet gehandschoend, in vers stromend water naast iedere bak.

Daarnaast is er een ruimte voor de waterzuivering, een ketelhuis, een straalafdeling, een slijperij, een reinigingsruimte, een expeditieruimte en kantoren.

Epicutaan allergologisch onderzoek met de Europese standaardreeks, een aanvullende routine reeks en met de voor hem relevante metalen en intracutane priktests met inhalatie allergenen leverde positieve resultaten op voor huisstofmijt en kat en vooral op dag 4 een positief resultaat (+) voor kaliumdicyanooraat, niet voor nikkel ! Na aanvankelijke verbazing bleek patiënt dit te kunnen plaatsen. In de maanden voorafgaand aan het eczeem had hij hij veelvuldig met het goudbad gewerkt. Daarbij zou hij ongetwijfeld met de buik tegen de rand van het bad gestaan hebben. Omdat het eczeem inmiddels genezen was hervatte hij in overleg met het bedrijf en de bedrijfsarts het eigen werk, met vermindering van het goudbad.

Vervolg

Groot was de teleurstelling toen in de 2e week van werkhervatting, ondanks alle maatregelen het eczeem aan de onderarmen recidiveerde. Bij het 2e epicutane, allergologische onderzoek met palladium chloride, natriumtetrachloropalate en kaliumdicyanoaurate (0.01% in aqua) gaf alleen de laatste stof een positieve reactie op dag 4 (+). Werkplek onderzoek door de klinisch arbeidsgeneeskundige, de eigen bedrijfsarts en de productiemanager leerde dat het goudbad binnen het bedrijf als zeer onschuldig werd beschouwd. Om die reden was er ook geen afzuiging aangebracht. Vergulden hield in dat rekjes met producten geplaatst werden in een bak van ongeveer 1 m³, met kaliumgoudcyanide in water van 55°C en een pH van 7.5 waar lucht door heen gevoerd wordt. De verspreiding van de damp is het grootst in de directe omgeving, maar verder onvoorspelbaar. Geconcludeerd werd dat het eczeem recidief te wijten moest zijn geweest aan plaatselijk contact met vloeistof uit het goudbad of besmette oppervlakten. Nadat afzuiging en afscherming van het goudbad waren gerealiseerd kon hij met succes zijn werk hervatten bij de technische dienst in het eigen bedrijf.

Voorzichtigheid is geboden bij de keuze van het goudzout waarmee getest wordt. Het is bekend dat natriumgoudthiosulfaat fout positieve reacties geeft die langdurig positief blijven. Daarentegen geeft goudchloride vaak irritatie reacties en het malleaat scoort mogelijk anderszins onder.

Literatuur

- Ekqvist S, Svedman C, Möller H et al. High frequency of contact allergy to gold in patients with endovascular coronary stents. *Br.J. of Dermatology*. 2007. Journal compilation.
- Isaksson M, Bruze M. Gold. In: *Handbook of occupational dermatology*, Kanerva L, Elsner P, Wahlberg JE, Maibach HI (eds): Springer Verlag, 2000: 544-550.
- Kaur S et al. Screening for gold allergy among dental clinic employees and patch test population. *Contact Dermatitis*. 2006; 54: 172-173.
- Koch P, Bahmer FA. Oral lichenoid lesions, mercury hypersensitivity and combined hypersensitivity to mercury and other metals: histologically-proven reproduction of the reaction by patch testing with metal salts. *Contact Dermatitis* 1995; 33: 323-328.
- Svedman C et al. Contactallergy to gold in patients with gold-plated intracoronary stents. *Contact Dermatitis*. 2006; 54: 71.

Nieuws NECOD/ NCvB

Er zijn het afgelopen jaar belangrijke ontwikkelingen geweest binnen NECOD die consequenties zullen hebben voor het ADS project. Het belangrijkste is dat de subsidie per 1 juli jl. opgehouden is. Als gevolg hiervan zal het NECOD inhoudelijk nog blijven participeren in het project maar zullen de financiële middelen en stafmatige ondersteuning van het NCvB komen. Voor u als melder betekent dit dat wij u vragen om vanaf 1 januari 2008 (vanaf september voor de deelnemers die hun meldingskaarten naar het UMC Groningen stuurden) uw meldingskaarten naar het NCvB te sturen. Het NCvB is bezig om een logistieke structuur op te zetten zodat u automatisch herinnerd wordt aan het versturen van de meldingskaart. Maar voor het zover is zullen we u nog uitgebreid informeren in het komende najaar.

Agenda

ADS Symposium

Dinsdag 9 oktober 2007 Hoog Brabant, Utrecht

Tijdens het jaarlijks terugkerende ADS Symposium zal dit jaar aandacht worden geschonken aan vitiligo door J.P.W. van der Veen, dermatologische problematiek in de intensieve veehouderij door B.A. Jagtman en werkplekbezoek en preventie van dermatitis door C.L. Packham uit Groot-Brittanië. Meer informatie en aanmelding: m.m.vanbeurden@amc.uva.nl

ABD Tagung Berlijn: Arbeitsgemeinschaft für Berufs- und Umweltdermatologie

12-14 oktober 2007 Berlijn, Duitsland

Zie ook www.derma.de/119.0.html

Heijermanslezing

Vrijdag 14 december 2007 AMC, Amsterdam

Halfjaarlijkse lezing georganiseerd door het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten met deze keer het thema 'Signalering van nieuwe risico's'. Sprekers deze dag zullen zijn: Dr. Geoffrey Calvert (NIOSH), prof. dr. Raymond Agius (University of Manchester), dr. Kees van Grootheest (Lareb), dr. Robert Verheij (Nivel), Frits van Rooy (Arbo Unie/ IRAS) en Gert van der Laan (NCvB). Voor meer informatie zie www.beroepsziekten.nl.

9e Congres van de European Society of Contact Dermatitis

29-31 mei 2008 Estoril, Portugal

Het programma zal naast de basiskenmerken en klinische aspecten van contact dermatitis in het teken staan van nieuwe ontwikkelingen.